

“Abrir ventá” e “Fecha a xanela”. Estilo e terminoloxía na localización de software.

Xusto A. Rodríguez Río

Servizo de Normalización Lingüística. Universidade de Santiago de Compostela

1 Notas introdutorias [dun paracaidista]

1.1 Para que se localiza software ao galego?

Algunhas hipóteses:

- permite que os produtos cheguen a máis usuarios
- favorece a alfabetización tecnolóxica da poboación
- permite unha adaptación precisa ás necesidades dos usuarios galegos
- promove a presenza do galego neste ámbito
- ...

A última, a máis relevante: todas as outras funcións cumpríranse de forma aproximada con software localizado ao castelán.

Isto lévanos á...

1.2 Relevancia da “calidade lingüística” no proceso de localización de software ao galego

[A relevancia da “cantidade lingüística”, é dicir, no volume de software dispoñible en galego, non precisa de maior comentario.]

1.2.1 Argumentos lingüísticos

1. O software establece ou fomenta unha comunicación co usuario que na gran maioría dos casos se instala voluntariamente no nivel estándar da lingua. Xa que logo, deberían esixírselle os mesmos requirimentos de calidade ca ao resto da documentación estándar.
2. A través destas comunicacións, os usuarios aprenden moitas das particularidades da linguaxe da informática e -segundo o tipo de programas- doutras disciplinas especializadas.

1.2.2 Argumentos pragmáticos

1. O software localizado ao galego “compite” polos seus potenciais usuarios coas localizacións a outras linguas que estes dominen (castelán, portugués, inglés...). Se a súa calidade lingüística non é “competitiva” a gran maioría destes usuarios van optar polas outras versións; só unha porcentaxe de “militantes” continuarán a empregar a versión galega.

1.3 E en que se concreta a “calidade lingüística”?

Os dous elementos máis relevantes serían:

G11n: eu traduzo o teu software. Santiago de Compostela, 9-10 de maio de 2008

- o establecemento e a difusión dun “modelo de lingua”, ou para o software en galego en xeral, ou para o promovido por unha mesma entidade
Que entendemos por “modelo de lingua”?
Unha serie de convencións ortográficas, morfosintácticas, terminolóxicas, estilísticas e pragmáticas que se determinan como recomendables e que pasan a aplicarse nos traballos concretos de localización.
- o emprego dunha terminoloxía precisa, adecuada e consistente
Precisa: a precisión é a primeira condición que debe cumprir un termo. Debe identificar sen ambigüidade posible un concepto determinado.
Adecuada: débense respectar as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua, así como os principios de elaboración do léxico, tanto os formulados explicitamente como os que se poidan deducir implicitamente das produción existente.
Consistente: débese tender a un uso sistemático da mesma denominación para o mesmo concepto. Ademais, débese intentar aplicar as mesmas pautas cada vez que nos enfrontemos con situacións comunicativas semellantes.

2 O modelo de lingua: e para acadalo, que?

Imaxino que a este tema váiselle dedicar unha atención especial noutras sesións deste encontro, así que só anotarei algunhas ideas persoais:

1. Ten que ser un modelo consensuado e aceptado polos axentes produtores de software localizado.
2. Debe encadrarse dentro dun dos marcos normativos propugnados para o galego (RAG ou AGAL)
3. Debe tender a respectar as características presentes espontaneamente na comunicación en galego, así como potenciar algúns trazos característicos/distintivos desta lingua nos planos morfolóxico e sintáctico.
4. Debería ter presente o labor localizador desenvolvido ata o momento, especialmente no que ten que ver co grao de difusión que puideron acadar determinados produtos e, en consecuencia, os modelos de lingua neles aplicados.

[Un borrador elaborado hai varios anos pode verse [aquí](#).]

3 Como asentar un estándar terminolóxico neste ámbito?

3.1 Algunhas notas sobre terminoloxía

- **Facer terminoloxía non é traducir.**
O obxectivo é buscar a denominación ou denominacións que nunha lingua se usan para nomear un concepto que noutra lingua recibe un nome *x*, avalialas e recomendar a utilización de unha ou máis delas. Se ningunha destas ten calidade abonda como para que se recomende o seu uso, cómpre propor a súa substitución por outra ou outras máis adecuadas.
- **Para os usuarios reais da terminoloxía (técnicos, divulgadores científicos, docentes...) non adoitan existir os “baleiros denominativos”**
Por “baleiro denominativo” entendemos unha situación na cal un concepto ben delimitado non ten nunha lingua concreta ningún nome que o represente. Na

práctica esta situación é insólita xa que, se unha lingua se usa como vehículo de transmisión de coñecementos dunha área técnica ou especializada vai dotarse de todas as formas lingüísticas que lle cumpran para designar os conceptos que manexa.

Outra cousa moi distinta é que esas formas se arrecaden importándoas directamente doutra lingua, ou que se creen seguindo un mecanismo de formación que distorsiona as regras do idioma receptor, ou que poidan merecer unha valoración negativa desde o punto de vista da corrección lingüística, da concorrencia con formas autóctonas, etc.

- **Os termos propostos deben estar documentados no uso real.**

A base do traballo terminolóxico é a compilación, valoración e selección de denominacións realmente usadas. Só estaremos autorizados a realizar unha proposta neolóxica se despois desa análise se chega á conclusión de que as formas recollidas non posúen calidade abonda como para recomendar o seu emprego.

- **Un termo está formado por un significante (denominación) e un significado (concepto)**

Polo tanto, traballos que recollen só listaxes supostamente equivalentes de denominacións en varias linguas, sen indicar por vías directas ou indirectas a qué concepto fan referencia, non se deberían considerar obras terminográficas en sentido estrito, xa que poden provocar múltiples confusións no momento da súa utilización práctica.

- **Os termos non son unidades illadas, senón que se integran nunha estrutura**

Como signos que son, o seu significado determínase en función das relacións que manteñen coas outras unidades que forman parte do mesmo campo especializado.

- **A finalidade das propostas terminolóxicas debe ser acadar un uso real e substituír outras espurias.**

Polo tanto, antes de aconsellar o uso dun novo termo, debemos intentar velo tal como o farían os seus usuarios reais, que non van ser lingüistas, senón mediadores lingüísticos, profesionais de diversas áreas de especialidade, divulgadores científicos, docentes ou cidadáns en xeral. Xa que logo, o peso de argumentos como a “precisión” ou a “pureza lingüística” debe combinarse co que acheguen criterios de índole máis pragmática como a economía de espazo, a eufonía, a frecuencia de uso, os valores connotativos, a tradición, o grao de internacionalidade, etc.

3.2 Camiños posibles:

3.2.1 O aval académico

Consistiría en agardar que a RAG ou Termigal resolvan os diferentes problemas terminolóxicos ditaminando cáles son as formas adecuadas en galego.

É un camiño que dificilmente será viable por varias razóns:

A) as características intrínsecas das institucións con poder normativo (precísase un tempo de análise e observación para ver cómo ese concepto funciona na lingua).

B) o funcionamento “particular” destas institucións (RAG e Termigal) no contexto galego [o exemplo de SOFTWARE]

C) as características particulares da terminoloxía informática e do tipo de documento específico que constitúen os programas informáticos.

3.2.2 A “sedimentación espontánea”

Implica non intervir sobre os termos empregados espontaneamente polo creadores/localizadores de software dando por suposto que o tempo e a difusión da terminoloxía acabará facendo que esta tenda á uniformidade.

Este camiño pode ser factible para linguas que teñan unha presenza moito máis intensa na linguaxe informática en xeral e no software en particular (nomeadamente o inglés, pero tamén o castelán).

Pero no caso do galego, factores como:

- o escaso número de programas localizados ao galego
- a pouca repercusión social que teñen eses programas
- a interferencia que supón a presenza masiva do software en castelán (e das propostas terminolóxicas desa lingua)
  1. provocan que sen unha certa intervención a terminoloxía utilizada tenda á variación excesiva e á perda de calidade.

3.2.3 O “consenso interno asesorado”

Poderíase entender como unha vía intermedia entre as dúas anteriores.

Baséase na autoorganización dos axentes produtores de software e no establecemento de canles de debate e validación dos novos termos que vaian aparecendo. Nesas canles ou foros de debate debíase contar co asesoramento de expertos en lingua. E igualmente, establecer algunhas figuras de autoridade recoñecidas polo colectivo que puidesen determinar a forma ou formas máis adecuadas en determinados casos conflitivos.

Vantaxes para o caso galego:

- a rede de produtores é pequena e, en teoría, doada de artellar
- permite avaliar as propostas tanto desde o plano lgco. Como desde o técnico.
- é moito máis áxil ca o aval académico

3.3 A práctica no SNL da USC

3.3.1 Establecemento de pautas metodolóxicas

A Metodoloxía do traballo terminográfico puntual en lingua galega

3.3.2 Busca da interrelación entre lingüístas e especialistas

Segundo os casos, adquire distintas formas:

- Se se trata de elaborar un vocabulario constitúese un equipo estable, normalmente formado por un grupo de docentes e/ou investigadores da USC e un ou máis especialistas en lingua galega, coordinados por un técnico do SNL.
- Se se trata de resolver un problema terminolóxico puntual búscase o asesoramento e a opinión dos especialistas a través da rolda terminolóxica USC-Lexitem.

O obxectivo que está detrás da constitución destes equipos é acadar propostas terminolóxicas que cumpran os requirimentos de precisión, adecuación e consistencia de que falabamos antes.

3.3.3 A difusión de vocabularios e léxicos

3.3.4 A difusión de propostas terminolóxicas puntuais